

Piezīmes un atsauces Natura 2000 teritorijas līmeņa aizsardzības mērķa (CO) noteikšanai: datu izvēle un eksperta pieņēmumi

Sugas kods:	1954
Suga:	<i>Dianthus arenarius ssp. arenarius</i>
Natura 2000 teritorijas kods:	LV0200200
Natura 2000 teritorijas nosaukums:	Ķemeru nacionālais parks
Eksperts(i):	Linda Uzule
Darbs pabeigts:	31.03.2024.
Vispārējās piezīmes:	<p>Smiltāja nelīķe ir nereti sastopama suga Baltijas jūras un Rīgas jūras līča rietumu piekrastē. Smiltāja nelīķei ir divas pasugas – tipiskā pasuga <i>Dianthus arenarius ssp. arenarius</i> un Prūsijas smiltāja nelīķe <i>D. arenarius ssp. borussicus</i>. <i>Dianthus arenarius</i> subsp. <i>arenarius</i> lielākoties sastopama Kurzemē, tās piejūras reģionos. Savukārt <i>Dianthus arenarius</i> subsp. <i>borussicus</i> – galvenokārt aug iekšzemes reģionos – sausos priežu mežos un iekšzemes kāpu apvidos (Gavrilova 1999, Priedītis 2014). Tipiskā pasuga Eiropas mērogā ir reta – sastopama tikai jūras piekrastē Baltijas valstīs un Zviedrijā. Otra pasuga aug tālāk no jūras iekšzemē, tomēr novērots, ka nereti piekrastē abas pasugas aug kopā, un, kā atklājās 2023. gada izpēti laika, kas tika īstenota projekta “Smiltāja nelīķes un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā”, arī piekrastes teritorijās, kas ir uz austrumiem no Rīgas, konstatēta tikai otra pasuga <i>subsp. borussicus</i>. (Latvijas Dabas..., 2023).</p> <p>Raksturīgākie tipiskās smiltāja nelīķes pasugas biotopi ir sausi priežu meži, pelēkās kāpas un smiltāju pļavas (Gavrilova 1999). Pelēkajās kāpās suga vairāk sastopama vietās ar zemu augāju, kur ir salīdzinoši mazs lakstaugu, sīkkrūmu un sūnu segums (Laime 2010). Vietām plašas smiltāja nelīķes audzes veidojas kāpu un smiltāju zālājos (Stola 2012).</p> <p>Sugu apdraud ekosistēmu degradācija un pārveidošana, paplašinoties apbūves, tūrisma un rekreācijas teritorijām, pieaugot sporta un atpūtas aktivitātēm, invazīvo sugu ietekmei, un dabiskās sukcesijas rezultātā notiekot pārmaiņām augāja struktūrā un sugu sastāvā. (Laime, 2023).</p>

Lauks	Paskaidrojums
CV_USE	4035

Lauks	Paskaidrojums
	<p>Aprēķinos izmantoti dati no 2023.g. sugas uzskaites, kas veikta projekta “Smiltāja neļķes un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā” (Latvijas Dabas., 2023) ietvaros. Uzskaiti veikusi V. Baroniņa. 2023.g. sugas uzskaitē populācijas minimālais vērtējums ir 5626 indivīdi, bet maksimālais – 5907 indivīdi, bet izpētē konstatēts, ka aptuveni 30% no populācijas veido otra pasuga – Prūsijas smiltāja neļķe (Latvijas Dabas., 2023), tādēļ no kopējiem uzskaites datiem atņemti 30%, ko veido Prūsijas smiltāja neļķes populācijas. Līdz ar to tipiskās smiltāja neļķes pasugas populācijas minimālais vērtējums ir 3938 indivīdi, bet maksimālais – 4135 indivīdi. Rēķināts vidējais ģeometriskais (<i>Excel</i> funkcija GEOMEAN) no 2023. gada minimālās un maksimālās tipiskās smiltāja neļķes pasugas populācijas uzskaites datiem.</p> <p>2023. gads ir pirmais gads, kad smiltāja neļķei Ķemeru nacionālajā parkā veikts monitorings (Latvijas Dabas., 2023).</p> <p>2021. gadā dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros Ķemeru nacionālajā parkā veikta vaskulāro augu izpēte visām ES Biotopu direktīvas vaskulāro augu sugām, izņemot smiltāja neļķi (Priede, 2022). Neskatoties uz to, eksperta atzinumā smiltāja neļķes populācijas minimālais lielums novērtēts ar 400 indivīdiem, bet maksimālais – ar 500 indivīdiem, tomēr populācijas lieluma skaits aplēsts aptuveni (Priede, 2022).</p> <p>Suga sastopama mežainās piejūras kāpās, galvenokārt vietās, kur notikusi smilšu pārpūšana vai citi traucējumi un nav saslēgtas veģetācijas un izteikta sūnu slāņa, intensīvas izmīdīšanas, arī pelēko kāpu fragmentos un laucēs. Atradnes nav ilgstoši pastāvīgas, un sugas pastāvēšana ir saistīta ar augtenes traucējumiem un dinamisku kāpu veģetācijas atjaunošanos. Daļa atradņu ĶNP piekrastes ciemos, visticamāk, iepriekšējos gadu desmitos ir iznīcinātas apbūvējot. Kopumā ĶNP populācija nav vērtējama kā izcila, sugas dzīvotnes ir antropogēni vairāk vai mazāk nelabvēlīgi ietekmētas (Priede, 2022). Lai arī ĶNP ir pēc platības liela teritorija ar garu piekrastes joslu (16 km), tomēr smiltāja neļķe sastopama daudz mazāk kā atsevišķās Kurzemes piekrastes teritorijās (Latvijas Dabas., 2023).</p>
Unit_CV	<p>Indivīdi</p> <p>Pamatojoties uz “Augu monitoringa metodiku Natura 2000 teritorijās un ārpus tām”, vaskulāro augu populācijas lielumu novērtē indivīdos (Baroniņa, 2014; DAP, 2017; DAP, 2022).</p>
Habitat	Annex I vairāki
Annex I	<p>2130* un 2180</p> <p>Smiltāja neļķe Ķemeru nacionālā parka teritorijā sastopama divos ES nozīmes aizsargājamajos biotopos – 2130* <i>Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas</i> un 2180 <i>Mežainas piejūras kāpas</i>.</p>
Annex I_area_USE	<p>10,16 ha</p> <p>Smiltāja neļķei piemērotā biotopu platība noteikta projekta “Smiltāja neļķes un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā” ietvaros (Baroniņa, 2023; Latvijas Dabas., 2023). Sugai piemēroto dzīvotņu sastopamība Ķemeru nacionālā parka teritorijā redzama 1.pielikuma 1. attēlā.</p>
Other_area_USE	Na

Lauks	Paskaidrojums																																							
OK_DEN	<p>Smiltāja nelķes populācijas blīvumi (blīvuma mērvienība – indivīdi/ha) Natura 2000 teritorijās redzami zemāk esošajā tabulā. Ar zaļo krāsu tabulā attēlots eksperta noteiktais optimālais blīvums, bet ar oranžo krāsu attēlota konkrētā Natura 2000 teritorija.</p> <table><tr><th>N2000 vieta</th><th>CV_DEN, ind./ha</th><th>Blīvums</th></tr><tr><td>Užava</td><td>3071.65</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Pāvilostas pelēkā kāpa</td><td>2582.13</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Plieņciema kāpa</td><td>1230.19</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Ziemupe</td><td>1196.31</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Čipka</td><td>1160.00</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Engures ezers</td><td>461.66</td><td>Optimāls</td></tr><tr><td>Ķemeru nacionālais parks</td><td>397.18</td><td>Optimāls</td></tr><tr><td>Slīteres nacionālais parks</td><td>315.63</td><td>Optimāls</td></tr><tr><td>Ovīši</td><td>194.40</td><td>Zems</td></tr><tr><td>Būšnieku ezera krasts</td><td>61.11</td><td>Zems</td></tr><tr><td>Ragakāpa</td><td>41.50</td><td>Zems</td></tr><tr><td>Ances purvi un meži</td><td>4.11</td><td>Zems</td></tr></table>	N2000 vieta	CV_DEN, ind./ha	Blīvums	Užava	3071.65	Augsts	Pāvilostas pelēkā kāpa	2582.13	Augsts	Plieņciema kāpa	1230.19	Augsts	Ziemupe	1196.31	Augsts	Čipka	1160.00	Augsts	Engures ezers	461.66	Optimāls	Ķemeru nacionālais parks	397.18	Optimāls	Slīteres nacionālais parks	315.63	Optimāls	Ovīši	194.40	Zems	Būšnieku ezera krasts	61.11	Zems	Ragakāpa	41.50	Zems	Ances purvi un meži	4.11	Zems
N2000 vieta	CV_DEN, ind./ha	Blīvums																																						
Užava	3071.65	Augsts																																						
Pāvilostas pelēkā kāpa	2582.13	Augsts																																						
Plieņciema kāpa	1230.19	Augsts																																						
Ziemupe	1196.31	Augsts																																						
Čipka	1160.00	Augsts																																						
Engures ezers	461.66	Optimāls																																						
Ķemeru nacionālais parks	397.18	Optimāls																																						
Slīteres nacionālais parks	315.63	Optimāls																																						
Ovīši	194.40	Zems																																						
Būšnieku ezera krasts	61.11	Zems																																						
Ragakāpa	41.50	Zems																																						
Ances purvi un meži	4.11	Zems																																						
OPT_DEN	<p>Optimālais blīvums izvēlēts, balstoties uz eksperta viedokli, salīdzinot sugas blīvumus visās Natura 2000 teritorijās, kur suga sastopama.</p> <p>Par optimālo blīvumu izraudzīts Slīteres nacionālā parka blīvums – 315,63 indivīdi/ha (zemākais no optimālajiem blīvumiem). Ķemeru nacionālā parka blīvums arī raksturojams kā optimāls.</p>																																							
OK_NEW	Nē.																																							
AREA_NEW	0																																							
OK_INT	<p>Nē.</p> <p>Jautājumu par indivīdu translokāciju izskata tikai gadījumos, kad Biotopu direktīvas 17. Panta ziņojumā sugas aizsardzības stāvoklis novērtēts kā U2.</p>																																							
IND_INT	0																																							
Papildus nosacījumi	<p>Vēlams uzlabot dzīvotņu stāvokli un nodrošināt atradņu saglabāšanu (neiznīcināšanu). Sugai labvēlīgus apstākļus palīdz nodrošināt pelēko kāpu fragmentu augsnes un veģetācijas periodiska (ne biežāk kā reizi 10 gados) mērena “traucēšana”, veicinot nelielu atklātas smilts laukumu veidošanos, augsnes virskārtas sairdināšanu, nepieļaujot biezu sūnu slāņa veidošanos. Apsaimniekošana jāplāno detalizēti, kopā ar jūras piekrastes kāpu bioloģiskās daudzveidības veicināšanas un saglabāšanas pasākumiem (Priede, 2022).</p> <p>Gausajā jūdzē atsevišķās vietās sastopama krokainā roze, tādēļ nepieciešams veikt tās izskaušanas pasākumus. Tāpat vērojama gana liela antropogēnā ietekme no rekreācijas. Ragaciemā pelēkā kāpa aizaug ar priedēm, kārkliem, vietām palielas krokainās rozēs audzes. Nepieciešams uzlabot smiltāja nelķes dzīvotnes, veicot selektīvu priežu un kārkļu izciršanu, kā arī krokainās rozēs ierobežošanu (Latvijas Dabas., 2023).</p>																																							
Cits lauks																																								

Izmantotā literatūra

Baroniņa, V. 2014. Dabas aizsardzības pārvalde, 2017 un 2022. Augu monitoringa metodika Natura 2000 teritorijās un ārpus tām. 20 lpp. Pieejams: <https://www.daba.gov.lv/lv/media/13936/download>

Baroniņa, V. 2023. Natura 2000 teritorijas – Ķemeru nacionālā parka vaskulāro augu sugu, sūnu un ķērpju monitoringa anketa. Smiltāja nelķe. Npublicēts materiāls.

Dabas aizsardzības pārvaldes Augu monitoringa rīks.

Dabas aizsardzības pārvaldes Dabas datu pārvaldības sistēma "Ozols".

Gavrilova, G. 1999. Latvijas vaskulāro augu flora: Neļķu dzimta (Caryophyllaceae). Latvijas Universitāte, Rīga, 104 lpp.

Laime, B. 2010. Latvijas kāpu un pludmaļu fitosocioloģiskais raksturojums Baltijas jūras reģiona kontekstā. Promocijas darbs. Latvijas Universitāte, Bioloģijas fakultāte, Rīga, 122 lpp.

Laime, B. 2023. *Dianthus arenarius* L. datu lapa. LIFE projekts LIFE FOR SPECIES „Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne”. Nepublicēts materiāls. 3 lpp.

Latvijas Dabas fonds. 2023. Smiltāja neļķes un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā. Rīga, 116 lpp.

Priede, A. 2022. Zālāju un purvu biotopi, vaskulāro augu sugas Ķemeru nacionālajā parkā, ieteikumi to saglabāšanai un apsaimniekošanai. Sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperta atzinums Ķemeru Nacionālā parka dabas aizsardzības plāna sagatavošanai. 78 lpp.

Priedītis N., 2014. Latvijas augi. Rīga, Gandrs, 888 lpp.

Stola, A. 2012. Smiltāja neļķes *Dianthus arenarius* L. subsp. *arenarius* populācijas vitalitātes ietekmējošo faktoru novērtējums. Maģistra darbs. Latvijas Universitāte, Bioloģijas fakultāte, Rīga, 48 lpp.

1.attēls. Ekrānšāviņš no LatViaNature projektā izstrādātā Augu monitoringa rīka. Ar violeto kontūru kartē attēloti smiltāja neļķes dzīvotnes laukumi Ķemeru nacionālajā parkā. Ekrānšāviņš uzņemts 25.03.2024.